

племінних тварин, поступову реконструкцію старих та будівництво нових приміщень, закупівлю техніки та обладнання.

Література.

1. Мур Дж., Уэдерфорд Л. и др. Экономическое моделирование в Microsoft Excel, 6-е изд. :Пер. с англ. – М.:Издательский дом „Вильямс”, 2004. – 1024с.

2. Экономико-математические методы и модели в планировании и управлении. Терехов Л.Л., Куценко В.А., Сиднев С.П. – К.: «Вища школа», Головное изд-во, 1984. – 231 с.

Науковий керівник –к.е.н., доцент Борщ А.Г.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

**Кравчук С.В., м.н.с.,
ДУ „Інститут економіки та прогнозування НАН України”**

Сільське господарство є однією із основних галузей господарства будь якої світової країни. Економічна стабільність у сільськогосподарському виробництві свідчить про конструктивну та ефективну державну політику, підтримку галузі в країні. Така підтримка об'єктивно обумовлена специфікою виробництва, нееластичністю попиту та пропозиції та низькою рентабельністю в цій галузі.

Питання функціонування світового аграрного сектору загалом та його державною підтримкою зокрема належать до сфери наукових інтересів М.Я. Дем'яненка, Л.В. Молдаван, П.Й. Пасхавера, Т.О. Осташко та ін. Однак попри відносно велику кількість досліджень різних проблем державної підтримки аграрного сектору, бракує систематизації досліджень закордонного досвіду державної підтримки, оскільки більшість публікацій розглядають вузькі аспекти, або мають точковий базисний характер.

У зв'язку з викладеним вище, метою статті є виділення основних заходів державної підтримки сільського господарства у країнах Європейського Союзу.

Аналіз державної підтримки сільського господарства в країнах ЄС включає дослідження трансформації заходів, що відносяться до:

- загальної організації сільськогосподарських ринків;
- підтримки цін сільськогосподарської продукції;
- прямих платежів сільськогосподарським виробникам.

Головними механізмами Спільної аграрної політики (САП) є гарантовані загальні ціни, встановлені в євро, і загальні організації ринків (Common Market Organisations), які існують по 26 продуктах або групах продуктів і охоплюють близько 90 % загального виробництва аграрної продукції в ЄС.

Загальні організації ринків (ЗОР) складаються з певних правил, прийнятих з метою регулювання виробництва і торгівлі сільськогосподарською продукцією у всіх країнах-членах Європейського Союзу. Після ухвалення САП загальні організації ринків поступово замінили національні ринкові організації в тих секторах, де це було необхідно.

Розробка і введення в дію правил функціонування організацій ринків є обов'язком Ради Міністрів ЄС і Європейської Комісії.

Згідно вимогам Єврокомісії, існує чотири типи загальних організацій ринків¹.

1) Організації по деяких видах продукції рослинництва (зернові, насіння олійних культур, білкові культури), яловичині і баранині надають пряму допомогу виробникам;

2) Організації по оливковому маслу, тютюну, бавовні, а також окремим видам овочів, фруктів і продуктів їх переробки (цитрусові, томати, сливи, столове вино) - надають допомогу згідно об'єму виробництва;

3) Організації по молочних продуктах і цукрі - надають допомогу в рамках певних квот на виробництво;

4) Організації, які займаються овочами і фруктами, високоякісними винами, свининою, птахом, яйцями і медом, дозволяють ринкам функціонувати з мінімальним втручанням.

Для кожного з видів сільськогосподарської продукції, який є об'єктом цінового регулювання, Єврорада згідно пропозиціям Єврокомісії і після проведення консультацій з Європарламентом, або

¹ - Платежі фермерам проводяться в національних валютах. Система виплат була адаптована до умов Європейської Валютної Союзу станом на 1 січня 1999 р.

безпосередньо Єврокомісія перед початком маркетингового року встановлювали три різні види цін: цільову ціну, порогову ціну і інтервенційну ціну.

Спочатку механізм підтримки цін в ЄС був встановлений для зернових культур, крім того, він залишається базовим і понині.

Початковим пунктом механізму є цільова ціна, яка встановлюється як бажана ціна в найбільш дефіцитній зерноспоживаючій зоні.

Проте для підтримки внутрішньої ціни на бажаному рівні одного цього механізму недостатньо. Для того, щоб не допустити ввезення на внутрішній ринок дешевшої імпоротної продукції, вводиться ще один механізм - порогова ціна.

Призначення порогової ціни - служити базисом для розрахунку змінного імпортного тарифу, який розраховується як різниця між пороговою ціною і світовою ціною. У свою чергу, світова ціна визначається як мінімальна імпортна ціна (включаючи витрати на страхівку і фрахт, тобто ціна CIF), по якій продукт поставлявся із-за меж ЄС.

Проте ЄС є не тільки і навіть не стільки імпортером сільськогосподарської продукції, скільки її експортером. Високі внутрішні ціни приводили б до зростання пропозиції на внутрішньому ринку, а також інтервенційних запасів. Тому експортери отримують експортну субсидію, що обчислюється як різниця між інтервенційною і світовою ціною.

Інтервенційні ціни встановлюються для шести видів зернових: м'якої і твердої пшениці, жита, ячменю, кукурудзи і сорго, при цьому передбачені поправки на якість продукції.

Окрім інтервенційних закупівель, передбачалася фінансова допомога на зберігання продукції і для приватних підприємств. При приватному зберіганні продукції держава виплачує допомогу трейдерам або іншим приватним компаніям, які набувають і зберігають продукцію протягом певного часу, щоб стабілізувати ринкові ціни.

Окрім зернових, високі внутрішні ціни встановлювалися для молочної продукції, яловичини і телятини, а також цукру¹. Високі і

¹ Регулювання виробництва цукру відрізняється достатньо складною системою підтримки, яка передбачає використання гарантованих інтервенційних цін з одночасним обмеженням об'ємів виробництва (цей механізм детально розглядається в п. 2.4.3). (ARTIS1 LEE, 1997).

стабільні ціни стимулювали інвестиції, реструктуризацію і впровадження сучасних технологій виробництва, що сприяло збільшенню пропозиції сільськогосподарської продукції в ЄС. В той же час високі ціни обмежували зростання внутрішнього попиту, тому ЄС зіткнувся з проблемою значних надлишків продукції на ринку, для вирішення якої почали застосовуватися різні заходи.

Основним напрямом скорочення обсягів виробництва яловичини і телятини стало стимулювання екстенсивних технологій в цьому секторі сільського господарства. Були введені премії за голову молодого бичка, вироблюваного за екстенсивною технологією (на випасі). Встановлені премії і за так звану перетримку худоби через зиму (тобто за те, що виробник не відправляє на забій свою худобу в осінні місяці - сезон основного забою). Цей захід має за мету скорочення сезонності виробництва яловичини в ЄС, зменшення пропозиції в піковий осінній період, а також веде до екстенсифікації виробництва.

Проте для стабілізації ринку цих заходів було недостатньо, тому з 1992 р. САП була реформована. Реформа 1992 р. (реформа Мак-шеррі) передбачала поетапне (впродовж трьох років, починаючи з 1993-1994 рр.) скорочення цін на зернові, на 29 % в порівнянні з цінами 1991-1992 рр.), що наблизило їх до світового рівня.

Окрім цін на зернові, також знижувалися ціни на яловичину і телятину - на 15 %, проте, як компенсація, фермерам надавалися прямі платежі на голову худоби.

Реформа САП - План дій 2000 (Agenda 2000) - припускала подальше скорочення цінової підтримки основних видів сільськогосподарської продукції, зокрема зернових, яловичини і телятини, а також молока і молочної продукції.

Для того, щоб компенсувати збитки від зниження цін на продукцію, реформа Мак-шеррі передбачала впровадження системи прямих платежів на орні землі і на поголів'я худоби, які повинні були підтримати рівень доходів виробників. Таким чином, відбулася часткова переорієнтація з регулювання цін на прямі виплати виробникам.

Виплати за площею орних земель. Вступала в дію з 1993/94 Програма виплат по орних землях (Arable Area Payment Scheme)¹.

¹ Council Regulation (EEC) 1765/92. Правила регулювання виплат по орних землях викладені в Commission Regulation (EC) 762/94

Формально це була добровільна програма, і якщо фермери хотіли взяти в ній участь, то для отримання прямих платежів вони повинні були вивести з виробництва частину своїх орних земель.

Подальше зниження цін зернових в результаті імплементації Плану дій 2000 зумовило збільшення прямих виплат на гектар орних земель. Прямі платежі продовжували виплачувати у вигляді фіксованої суми на гектар залежно від історичної врожайності.

Виплати на поголів'я великої рогатої худоби. Як компенсація скорочення інтервенційних цін на яловичину, реформою Мак-шеррі передбачалися різні види прямих платежів.

Існують наступні види прямих виплат виробникам яловичини:

1. Спеціальна премія за биків. Це субсидії, які щорічно виплачуються фермерам з розрахунку на голову худоби (буйволи, бики) за умови, що загальна кількість такої худоби в одному господарстві не перевищує 90 голів¹, а його щільність складе менше 1,8 умовної одиниці на 1 га кормових культур.

2. Премія за підсосних корів. Ця премія виплачується щорічно з розрахунку на кожну корову або нетель у складі стада м'ясної худоби за умови, що телята вирощуються підсосним способом і призначені на забій, і фермер не продає молоко і молочну.

3. Премія за забій худоби. Ця премія, починаючи з 2000 р., виплачується всім виробникам великої рогатої худоби, призначеної на забій. Підставою для виплати премії є забій тварини або його експорт в третю країну, яка не є членом ЄС.

4. Премія за екстенсифікацію виробництва. План дій 2000 передбачав також зміну умов отримання додаткової премії за екстенсифікацію виробництва, яка може виплачуватися одночасно з премією для биків і премією для підсосних корів.

5. Премія за зменшення сезонності виробництва. Для того, щоб виробники тієї або іншої країни-члена ЄС могли отримувати таку премію, повинні дотримуватися дві умови: 1) кількість кастрованих биків повинна бути більше 60 % усіх биків, забитих на м'ясо протягом року; 2) кількість кастрованих биків, відправлених на забій в період з 01.09 по 30.11, не перевищувала би 35 % від їх загальної кількості протягом року.

6. Додаткові платежі. На додаток до премій країни-члени ЄС

¹ Окремі країни-члени ЄС мають право збільшити максимально допустиму кількість худоби в одному господарстві

можуть надавати своїм виробникам яловичини і телятини додаткові платежі на гектар або голову худоби. Такі платежі можуть виплачуватися по окремих категоріях великої рогатої худоби (бики, м'ясні і молочні корови, нетелі), при цьому в країні встановлюється ліміт для подібних виплат. Погектарні платежі можуть використовуватися для постійних пасовищ за умови, що для цих ділянок не передбачені прямі платежі ЄС.

Висновки. У викладеному матеріалі чітко проглядається активна участь держави у підтримці сільськогосподарських виробників та регулюванні їх доходів у ринковому середовищі. Наведені заходи щодо стимулювання виробників до ефективного господарювання та покращення якості вироблюваної продукції.

Література.

1. Пасхавер Б.Й., Шубравська О.В., Молдаван Л.В. Виклики і шляхи агро-продовольчого розвитку / [Пасхавер Б.Й., Шубравська О.В., Молдаван Л.В. та ін.] ; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 432 с.

2. Дем'яненко М.Я. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва / М.Я. Дем'яненко, Ф.В. Іванина // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 3-9.

3. Остапко Т.О. Волощенко Л.Ю., Ленінова Г.В. Внутрішній агропродовольчий ринок України в умовах СОТ / Остапко Т.О. Волощенко Л.Ю., Ленінова Г.В.; відпов. ред. д-р екон. наук, проф. В.О. Точилі ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2010. – 208 с.

РОЗВИТОК ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКІВ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**Куц О.В., магістр,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка**

В рамках сучасної політики спрямованої на ефективність функціонування та розвиток суб'єктів господарювання, все більше уваги приділяється питанням організації обліку та аудиту виплат працівникам в інформаційному середовищі.

У процесі становлення та розвитку ринкових відносин нормативно-законодавча база, яка регулює організацію та методик